

KLASYFIKACJE NAUK BUDDYJSKICH

TRZY OBROTY KOŁEM DHARMY / TRZY JANY:

Budda Śakjamuni puścił w ruch Koło Dharmy (skr. *Dharmacakra*, tyb. *Cieki Khorlo*) w trzech cyklach (podział wg nauk tantry):

1. Pierwszy obrót Kołem Dharmy miał miejsce od razu po oświeceniu Buddy, w miejscowości Sarnath, kiedy Budda nauczał pięciu ascetów i 84 tys. bogów (pod przewodnictwem Indry i Brahmy) w Parku Jeleni (dlatego czasami obok Koła Dharmy przedstawione są dwa jelenie).

Pierwszy obrót Kołem Dharmy odnosi się do pierwotnych nauk Buddy, szczególnie Czterech Szlachetnych Prawd, które zawierają Ośmioraką Ścieżkę. Stanowią one podstawę nauk HINAJANY (skr. *jana* – pojazd, *hina* – niski, podstawowy), obejmującą:

- śrawakajane (pojazd śrawaków)
- pratjekabuddajane (pojazd pratjekabuddów)

W hinajanie kładzie się nacisk na urzeczywistnienie pustki „ja”. Nauki hinajany mówią o tym, że:

- wszystko, co złożone, jest nietrwałe
- wszystko, co złożone, jest cierpieniem
- wszystko jest pozbawione samodzielnego bytu
- tylko nirwana jest wyzwoleniem od cierpienia

(Są to tzw. CZTERY PIECZĘCIE DHARMY - każdy system, który je uznaje, jest pod względem filozoficznym szkołą buddyjską).

W naukach hinajany główny nacisk kładzie się na praktykowanie ETYCZNEJ SAMODYSCYPLINY.

Tradycja hinajany praktykowana jest głównie w południowych krajach buddyjskich, takich jak Sri Lanka, Birma, Tajlandia, Laos, czy Kambodża.

2. Drugi obrót Kołem Dharmy miał miejsce w Radźgir, na „Szczycie Sępa”, niedaleko Bodhgaya. Budda nauczał wówczas o znaczeniu współczucia oraz wyłożył koncepcję pustki, w żaden sposób nie zaprzeczając ścieżce hinajany. Nauki drugiego obrotu kołem Dharmy zawierają się w tekstach Pradžniaparamity np. w „Sutrze Serca” – są to podstawy nauk MAHAJANY (skr. *wielki pojazd*).

Na Szczycie Sępa Budda mówił o dwóch rodzajach pustki:

- pustce własnego „ja”
- pustce zewnętrznych zjawisk

W naukach mahajany główny nacisk kładzie się na praktykowanie POSTAWY BODHISATTWY – nierozdzielności pustki i współczucia, a kwintesencją tych nauk są nauki Pradžniaparamity.

Mahajana praktykowana jest przede wszystkim w buddyjskich krajach położonych na północy - w Chinach, Tybecie, Nepalu, Bhutanie, Mongolii, Japonii, Wietnamie, Korei, na Tajwanie itd.

3. Trzeci obrót Kołem Dharmy odbył się w Waiśali i kilku innych miejscach w różnym czasie. Budda wyjaśniał wtedy, czym jest świetlista Natura Buddy. Temat ten poruszany jest m.in. w „Sutrze Mahaparinirwany”, „Sutrze Lotosu”, „Sutrze Tathagathagarbhy”. Są to podstawy nauk tantr, WADŹRAJANY.

Nauki wadźrajanj nie stanowią zaprzeczenia nauk hinajany i mahajany. Podczas trzeciego obrotu Kołem Dharma Budda powiedział jednak dodatkowo, że umysł nie jest tylko pusty. Pustka nie jest nicością, jest w niej aktywne działanie: MĄDROŚĆ, AKTYWNOŚĆ BUDDY.

Czasami tantryczne przekazy Buddy Śakjamuniego (np. nauki Guhjasamadży czy Kalaczakry) nazywane są Czwartym Obrotem Koła Dharma. Nauki tego obrotu nauk były udzielane istotom w innych światach. Nie wszyscy buddyści akceptują podział na cztery obroty kołem Dharma.

WAŻNE: Trzy obroty Kołem Dharma są niczym matrioszki (w mahajanie zawiera się hinajana, a w wadźrajanj – mahajana i hinajana). Nie można praktykować mahajany czy wadźrajanj w oderwaniu od podstawowych nauk buddyjskich o Czterech Szlachetnych Prawdach itd. - nauki kolejnych jan wzajemnie się uzupełniają.

Jeżeli chodzi o klasyfikację nauk, nie chodzi tutaj tyle o same nauki, ważny jest przede wszystkim potencjał istot, które tych nauk słuchają. Jeżeli podchodzą do nauk np. z potencjałem hinajany, to otrzymają nauki na tym poziomie nawet, jeżeli są to w rzeczywistości nauki mahajany czy wadźrajanj. Takich, co mają czystą motywację mahajany, jest bardzo niewielu.

Powinno się praktykować stopniowo – najpierw poznawać nauki hinajany, potem mahajany itd. – dom buduje się bowiem od podstaw, a nie od dachu. Wszystkie trzy pojazdy są ze sobą połączone i od siebie nieoddzielne.

Umysł, który rozumie, że nie powinno się ranić innych – umysł hinajany.

Umysł, który rozumie, że należy innym pomagać – umysł mahajany.

Umysł, który rozwija świadomość – umysł wadźrajanj.

INNY PODZIAŁ NAUK – TRZY KOSZE (skr. Tripitaka):

Tripitaka to zbiór nauk buddyjskich spisany w języku palijskim. Zbiór ten, nazywany również kanonem palijskim, składa się z trzech części – koszy:

1. **WINAJA PITAKA** (pali: *Vinaja Pitaka*) – KOSZ WSKAZAŃ ZAKONNYCH / KOSZ DYSCYPLINY. Jest to zbiór zasad życia zakonnego (sanghi) dla mnichów (bhikku) i mniszek (bhikkuni). Wyszczególniono tam m.in. podstawowe reguły (pratimoksza) obowiązujące mnichów – jest ich 277. Mniszki obowiązuje 311 zasad. Nauki winaji zawierają również np. mowy Buddy Śakjamuniego do pierwszych pięciu uczniów, jak też opowieści o ich drodze do oświecenia oraz opowieść o powstaniu pierwszego zgromadzenia mniszek.
2. **SUTRA PITAKA** (pali: *Sutta Pitaka*) – KOSZ NAUK. Zawiera ona ponad 10 tysięcy sutr i dyskursów o różnej długości, które wygłosił Budda do swoich najbliższych uczniów. Sutra pitaka zawiera m.in. słynną „Dhammapadę”.

3. **ABHIDHARMA PITAKA** (pali: *Abhidhamma Pitaka*) – zawiera dodatkowe objaśnienia i teksty filozoficzne wyjaśniające różne aspekty Dharma. Wg tradycji tezy w niej zawarte zostały sformułowane przez Buddę kilka tygodni po osiągnięciu oświecenia.

Abhidharma składa się z siedmiu rozdziałów, ale uważa się, że pierwszy (wyliczenie zjawisk) i ostatni (opis praw rządzących wszechświatem na prawie 6 tysiącach stron – jest to najdłuższa księga w Tripitace), są najważniejsze.

Z wczesnych szkół buddyjskich, w których obowiązywał kanon palijski, do naszych czasów przetrwała tylko szkoła Therawady.

HISTORIA POWSTANIA TRIPITAKI / 3 SOBORY:

PIERWSZE ZEBRANIE uczniów Buddy odbyło się w porze deszczowej, tuż po parinirwanie Buddy (ok. 480 r. p.n.e.). Miejszem zebrania była miejscowość Radżagaha (w Indiach), uczestniczyło w nim 500 mnichów, którym przewodniczył Mahakaśjapa. Celem zgromadzenia była recytacja nauk Buddy, które ten wygłosił w ciągu 45 lat nauczania. Mnich Upali wyrecytował *Winaja* (wskazania), które zostały zaakceptowane i przyjęto nazywać je **Vinaja Pitaka**. Mnich *Ananda*, kuzyn Buddy, wyrecytował *Dhammę*, którą również zaakceptowano i nadano nazwę **Sutta Pitaka**.

100 lat po Pierwszym Soborze (ok. 380 r. p.n.e.), został zwołany kolejny (DRUGI SOBÓR), w miejscowości Vesali, podczas którego zebrało się ok. 700 mnichów. Tym razem celem zebrania było przedyskutowanie kontrowersyjnych punktów *Vinaja Pitaki*. Miała wówczas miejsce pierwsza schizma, podczas której część mnichów odrzuciła *Winaję* i niektóre *Sutry*, jako ostateczne nauki Buddy. Można uznać to za początek buddyzmu mahajany.

W 250 roku p.n.e., indyjski król *Asioka* zwołał w Pataliputra TRZECI SOBÓR. (Tu również, podczas dyskusji nad doktryną, doszło do rozłamu.) Wyrecytowana została **Abhidhamma Pitaka**, oraz dodatkowe rozdziały *kosza Winaji* i *Sutr*. Ten sam król, 3 lata później, wysłał swojego syna oraz córkę na Cejlon (obecnie Sri Lanka), by rozpropagowali tam buddyzm. Misja była skuteczna, wkrótce buddyzm stał się na Sri Lance popularną religią. Tam też miał miejsce CZWARTY SOBÓR (wg tradycji Therawady), zwołany przez tamtejszego króla, podczas którego pięciuset recytatorów i skrybów, spisało w języku pali, na liściach palmowych (co odpowiada ok. 12 tysiącom stron), nauki *Winaji*, *Sutry* i *Abidharmy*.

INNY PODZIAŁ NAUK – SUTRAJANA I TANTRAJANA

SUTRAJANA - ogólne określenie stopniowych ścieżek do oświecenia. Do kategorii tej zalicza się zarówno *hinajanę*, jak i *mahajanę*.

TANTRAJANA - ścieżka *tantr* - synonim *wadźrajany*.